

Посольство
Великої Британії
в Україні

Центр політико-правових
реформ

Концепція реформи системи правосуддя «Україна після перемоги» Бачення України 2030

Київ

2023

Видання цієї концепції стало можливим завдяки фінансовій підтримці Уряду Великої Британії в рамках проекту «Україна після перемоги: підготовка і комунікація реформ для реалізації “Бачення України — 2030”», який виконує Центр політико-правових реформ. Погляди, висловлені в цій публікації, належать авторам і можуть не збігатися з офіційною позицією Уряду Великої Британії.

ЗМІСТ

I. Інституційні аспекти правосуддя.....	5
1.1. Органи суддівського (само)врядування	5
<i>Індикатори успішності:</i>	<i>5</i>
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	<i>6</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті функціонування ВРП:</i>	<i>7</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті функціонування ВККС (враховуючи діяльність ГРД):</i>	<i>7</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті діяльності органів суддівського самоврядування:</i>	<i>8</i>
1.2. Утвердження доброчесності, професійності та незалежності суддівського корпусу	8
<i>Індикатори успішності:</i>	<i>8</i>
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	<i>8</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур добору суддів:</i>	<i>9</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур кваліфікаційного оцінювання:</i>	<i>10</i>
☐ <i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності:</i>	<i>10</i>
1.3. Реорганізація системи судів	10
<i>Індикатори успішності:</i>	<i>10</i>
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	<i>11</i>
1.4. Альтернативні/позасудові методи вирішення спорів	11
<i>Індикатори успішності:</i>	<i>11</i>
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	<i>11</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті розвитку інституту медіації:</i>	<i>12</i>
<i>Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті розвитку інституту арбітражу та третейського судочинства:</i>	<i>12</i>
1.5. Інші заходи	12
1.6. Адвокатура	13
<i>Індикатори успішності:</i>	<i>13</i>
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	<i>13</i>
1.7. Прокуратура.....	13

<i>Індикатори успішності:</i>	13
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	14
1.8. Правнича освіта	14
<i>Індикатори успішності:</i>	14
<i>Загальні заходи для досягнення визначених цілей:</i>	14
II. Функціональні аспекти правосуддя	15
2.1. Процесуальне законодавство	15
2.2. Діджиталізація правосуддя	15

Концепція розроблена з урахуванням окремих заходів, передбачених в проєктах/чинних офіційних програмних документах щодо реформи сфери правосуддя:

- [Пріоритети судової та антикорупційної реформ](#), представлені послами країн «Групи семи» в січні 2021 року;
- [Національна економічна стратегія на період до 2030 року](#), затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 №179;
- [Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки](#), затверджена Указом Президента України від 11.06.2021 №231/2021;
- [Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки](#), затверджена Законом України від 20.06.2022 №2322-IX;
- [План відновлення України](#), розроблений Національною радою з відновлення, липень 2022 року;
- [проєкт Концепції розвитку юридичної освіти](#), підтриманий Комітетом Верховної Ради України з освіти, науки та інновацій,

а також пропозицій, презентованих фаховою громадськістю:

- [Нова система правосуддя: маніфест](#), розроблений експертами Фундації DEJURE;
- [Концепт судової реформи](#) розроблений експертами Центру політико-правових реформ (12.07.2019);
- [Карта судової реформи: що треба для справді незалежного суду в Україні?](#) (Фундація DEJURE, Центр протидії корупції, ВГО «Автомайдан», Центр політико-правових реформ, Transparency International Ukraine, 26.05.2020);
- [аналітичний бриф «Судова реформа»](#) до Ukraine Reform Conference 2021.

I. Інституційні аспекти правосуддя

1.1. Органи суддівського (само)врядування

Важливість реформи: органи суддівського врядування - Вища рада правосуддя (ВРП), Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС) є фундаментом побудови незалежного, доброчесного та професійного правосуддя в Україні. Саме від членів ВРП та ВККС залежить, хто може стати суддею, які стандарти доброчесності встановлені у суддівському корпусі та яка поведінка суддів є недопустимою, а діяльність цих органів безпосередньо впливає на авторитет правосуддя.

На момент підготовки цієї концепції реформа ВРП та ВККС, розпочата ще влітку 2021 року, триває. Зважаючи на тривожні сигнали, пов'язані з добором членів ВРП, поки неможливо однозначно оцінити, наскільки ця реформа буде успішною, а отже й окреслити чітко коло заходів щодо подальшої реформи органів суддівського врядування. «Маркерами» результативності реформи будуть:

- щодо реформи ВРП:
 - 1) призначення до складу ВККС професійних, незалежних та доброчесних кандидатів;
 - 2) оперативне притягнення до відповідальності недоброчесних суддів;
 - 3) прозора, зрозуміла та послідовна практика діяльності (як щодо процедур призначення нових суддів, так і щодо притягнення діючих до відповідальності);
- щодо реформи ВККС:
 - 1) якісна зміна процедури добору суддів, із забезпеченням її повної прозорості;
 - 2) формування без зволікань і маніпуляцій Громадської ради доброчесності (ГРД) та готовність до налагодження конструктивної співпраці з громадськістю;
 - 3) завершення кваліфікаційного оцінювання з урахуванням помилок, допущених попереднім складом комісії.

У випадку, якщо перші кроки діяльності реформованих ВРП та ВККС не покажуть їх незалежності та ефективності, а члени цих органів лише сприятимуть консервації негативних явищ, які існують в судовій системі, система органів суддівського врядування повинна бути перебудована на якісно нових засадах, з визначальною роллю громадськості та міжнародних експертів. Якщо ж новосформовані ВРП та ВККС навпаки засвідчать готовність бути агентами змін у сфері правосуддя, можуть бути реалізовані заходи, зазначені нижче¹.

Індикатори успішності:

1. Обрання членів органів суддівського врядування (ВРП, ВККС) здійснюється на прозорих засадах, після ретельної перевірки доброчесності та з широким залученням громадськості та міжнародних експертів;
2. Члени цих органів повністю відповідають критеріям незалежності, доброчесності та професійності та у своїй діяльності насамперед керуються інтересами правосуддя;

¹ Реалізація частини з наведених заходів (зокрема тих, які передбачають вдосконалення нормативного регулювання) може бути розпочата і у випадку, якщо реформа ВРП та ВККС не досягне бажаних результатів.

3. Органи суддівського врядування здійснюють свої повноваження незалежно та ефективно;
4. Факти недоброчесної поведінки членів знаходять належну та оперативну оцінку зі сторони органу;
5. Встановлені законом запобіжники унеможливають використання членами органів суддівського врядування своїх повноважень для втручання у незалежність суддів;
6. ВРП та ВККС користуються високою довірою як з боку громадськості, так і з боку суддівського корпусу;
7. Органи суддівського (само)врядування виступають представником інтересів всього суддівського корпусу. Ліквідована можливість використання адміністративних посад в судах для втручання у суддівську незалежність.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

Підготовчі заходи: проведення комплексного аналізу нормативної бази та практики діяльності системи суддівського врядування та органів, які забезпечують роботу системи правосуддя (Державної судової адміністрації України, Служби судової охорони, Національної школи суддів України) задля усунення дублювання повноважень, заповнення наявних законодавчих прогалин, забезпечення ефективного використання ресурсів, а також налагодження ефективних процедур взаємодії та робочих процесів.

- запровадити додаткові та удосконалити наявні механізми оцінки доброчесності та професійності кандидатів, які виявили намір стати членами ВРП, ВККС, дисциплінарних органів, шляхом залучення фахової громадськості до конкурсних процедур;
- забезпечити онлайн-трансляції засідань органів суддівського врядування, в т.ч. у межах процедур добору та оцінювання суддів, оперативне оприлюднення рішень (зокрема, у форматі відкритих даних) та відкрите і поіменне прийняття рішень;
- нормативно врегулювати процедуру розгляду питання про звільнення члена ВККС, ВРП у випадку грубого чи систематичного нехтування ним своїми обов'язками або допущення поведінки, що підриває авторитет та суспільну довіру до правосуддя і судової влади, зокрема, визначити порядок та строки розгляду повідомлень про таку поведінку, які подані фізичними чи юридичними особами, порядок їх перевірки;
- вдосконалити визначений в законі порядок прийняття рішень щодо конфлікту інтересів;
- узагальнити релевантну практику ВРП, ВККС, за результатами якої запровадити єдині, чіткі підходи до запобігання та врегулювання конфлікту інтересів членів цих органів; розробити методичні рекомендації щодо порядку врегулювання конфлікту інтересів;
- врегулювати на нормативному рівні порядок перегляду рішень органів суддівського врядування, ухвалених в умовах наявності в окремих членів цих органів конфлікту інтересів;
- запровадити практику щорічного звітування органів суддівського врядування про свою діяльність з представленням результатів роботи, перешкод та проблем, які мали місце, а також окресленням пріоритетних напрямків роботи на наступний рік, з подальшим публічним обговоренням звітів за участі всіх зацікавлених сторін;

- віднести розгляд усіх категорій спорів щодо формування, функціонування ВРП та ВККС до юрисдикції Верховного Суду (а після створення Вищого адміністративного суду до його юрисдикції).

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті функціонування ВРП:

- шляхом внесення конституційних змін, на перехідний період обмежити розмір суддівської квоти у складі ВРП та передбачити включення представників громадськості;
- переглянути коло суб'єктів формування Етичної ради, визначивши, що більшість в ній мають складати міжнародні експерти та/або представники громадськості;
- встановити законодавчу заборону для суб'єктів призначення (обрання) членів ВРП повторно оголошувати конкурс у випадку, якщо Етична рада рекомендувала передбачену законом кількість кандидатів для заповнення існуючих вакантних посад;
- вдосконалити механізм розгляду повідомлень суддів про втручання у їхню діяльність щодо здійснення правосуддя;
- вдосконалити нормативне регулювання та правовий статус дисциплінарних інспекторів, зокрема забезпечити гідну оплату праці, переглянути вимоги щодо стажу професійної діяльності у сфері права;
- за результатами проведення відкритого конкурсу сформувати службу дисциплінарних інспекторів.

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті функціонування ВККС (враховуючи діяльність ГРД):

- заповнити всі вакантні посади членів ВККС з-поміж кандидатів, рекомендованих Конкурсною комісією, які повністю відповідають критеріям професійності, незалежності та щодо яких немає сумніви у доброчесності;
- забезпечити інституційну самостійність ВККС, зокрема, збереження повноважень комісії самостійно затверджувати власний регламент та внутрішні акти;
- сформувати новий незалежний склад ГРД;
- передбачити можливість залучення ГРД до перевірки доброчесності кандидатів на посади суддів судів першої інстанції;
- забезпечити повний та безперешкодний доступ членів ГРД до матеріалів дос'є кандидатів на посаду судді та суддів;
- змінити законодавчий механізм подолання висновку ГРД, передбачивши, що у випадку, якщо Рада ухвалила висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, проводиться спільне засідання ВККС та ГРД, за результатами якого рішення про відповідність критеріям доброчесності та професійної етики може бути ухвалене лише у випадку, якщо воно підтримане більш як половиною спільного складу ВККС та ГРД, у т.ч. більш як половиною членів ГРД;
- наділити ГРД правом ініціювати дисциплінарне провадження проти судді, щодо якого затверджений висновок про невідповідність критеріям доброчесності та професійної етики;

- посилити інституційну спроможність ГРД шляхом створення апарату Ради, фінансування якого здійснюватиметься за рахунок бюджетних коштів або коштів міжнародної технічної допомоги;
- передбачити залучення ГРД до визначення черговості, строків та графіків проведення оцінювання суддів (кандидатів на посаду судді).

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті діяльності органів суддівського самоврядування:

- реорганізувати Раду суддів України шляхом передання частини її функцій ВРП;
- запровадити механізм безпосереднього обрання членів ВРП, суддів Конституційного Суду України шляхом дистанційного електронного голосування, в якому беруть участь усі судді;
- ліквідувати посади голів судів та їх заступників (за винятком Голови Верховного Суду), а їхні повноваження розподілити між судьями-спікерами (в частині представництва суду як органу державної влади) та керівниками апаратів (щодо забезпечення життєдіяльності роботи суду).

1.2. Утвердження доброчесності, професійності та незалежності суддівського корпусу

Індикатори успішності:

1. Кадрові процедури в судовій системі (добір, оцінювання, притягнення до відповідальності) унеможливають перебування на посаді судді особи, яка не відповідає визначеним законом вимогам;
2. Будь-які прояви недоброчесної поведінки представників суддівського корпусу отримують оперативну та ефективну реакцію зі сторони органів суддівського врядування;
3. В системі правосуддя утверджені зрозумілі та чіткі індикатори доброчесності.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- впровадити чіткі та передбачувані критерії (індикатори) доброчесності та професійної етики для добору нових суддів та кваліфікаційного оцінювання діючих. Розробка критеріїв має здійснюватися у тісній співпраці органів суддівського врядування, самоврядування, Громадської ради доброчесності, інших суб'єктів, долучених до процедур оцінювання та добору суддів, а також представників фахової громадськості. Перелік критеріїв має затверджуватися ВККС за результатами попередніх громадських та експертних обговорень;
- встановити кримінальну відповідальність суддів за зловживання своїми повноваженнями під час здійснення правосуддя та ухвалення завідомо неправосудних рішень;
- розробити та затвердити професіограму судді;
- запровадити об'єктивну методику виставлення балів членами ВККС в межах процедур добору та оцінювання суддів з можливістю встановити кореляцію виставлених кандидатам балів критеріям оцінювання;
- впровадити «обґрунтований сумнів» як стандарт доказування під час оцінювання доброчесності кандидатів на посаду судді в процедурах добору;

- впровадити «баланс ймовірностей» як стандарт доказування в межах процедур кваліфікаційного оцінювання, під час вирішення питань про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та про звільнення за результатами кваліфікаційного оцінювання;
- забезпечити прозорість кадрових процедур у судовій системі шляхом онлайн-трансляцій їх етапів та оприлюднення релевантної інформації (рішень за результатами добору, оцінювання або притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, матеріалів конкурсних процедур, індивідуальних оцінок членів ВККС та персоніфікованих результатів голосування, т.і.);
- забезпечити ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) в електронній формі в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі;
- запровадити механізм моніторингу способу життя судді, який включатиме в себе дослідження законності джерел походження майна, з обов'язком судді підтвердити таку законність. Моніторинг здійснюватиметься ВККС (в частині дотримання суддівських обов'язків) та Національним агентством з питань запобігання корупції (в частині дотримання суддею антикорупційного законодавства та дослідження законності джерел походження майна) на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, засобів масової інформації та з інших відкритих джерел. Наділити ВККС повноваженнями досліджувати законність джерел походження майна судді в межах процедур кваліфікаційного оцінювання чи добору суддів, навіть попри відсутність висновку Національного агентства з питань запобігання корупції;
- запровадити додаткові підстави для припинення відставки судді, зокрема допущення ним поведінки, що підриває авторитет правосуддя або порочить звання судді;
- встановити законодавчі гарантії неможливості використання кримінальних проваджень для здійснення тиску на суддів чи втручання у суддівську незалежність;
- передбачити автоматичне відсторонення судді від адміністративної посади у випадку тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя (до ліквідації інституту адміністративних посад у судах);
- запровадити ефективну модель регулярного оцінювання судді.

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур добору суддів:

- оптимізувати процедури призначення суддів на посади з метою подолання невинуватених затримок та з урахуванням збереження ефективності процедури з точки зору оцінювання компетентності та доброчесності кандидатів;
- з урахуванням поточного навантаження та фінансових спроможностей держави розрахувати штатну чисельність суддів, необхідну для забезпечення ефективного здійснення правосуддя. Заповнити існуючі вакантні посади суддів після вдосконалення процедур добору;
- передбачити участь ГРД в процедурах добору на всі суддівські посади;
- передбачити залучення міжнародних експертів до конкурсного відбору суддів вищих спеціалізованих судів;
- забезпечити ведення та оприлюднення досьє кандидатів на посади суддів до судів першої інстанції;

- надати голові ВРП повноваження призначити особу на посаду судді у випадку, якщо президент протягом визначеного в законі строку не видав відповідний указ про призначення;
- розробити план поетапного зменшення штатної чисельності суддів з урахуванням активізації розвитку альтернативних методів вирішення спорів та запровадження інституту мирових суддів.

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур кваліфікаційного оцінювання:

- провести аудит процедури кваліфікаційного оцінювання на предмет ефективності (враховуючи аналіз судової практики перегляду рішень ВККС), за результатами якого доопрацювати та оптимізувати існуюче нормативне регулювання та робочі процедури із збереженням ефективності процедури в контексті оцінки компетентності та доброчесності суддів;
 - передбачити в законі обов'язковість рішень ВККС про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді/невідповідність займаній посаді для ВРП;
 - запровадити механізм перегляду окремих категорій рішень, ухвалених попереднім складом ВККС в межах кваліфікаційного оцінювання суддів (зокрема, рішень про відповідність судді займаній посаді, ухвалених в умовах конфлікту інтересів окремих членів ВККС, за наявності висновку ГРД або окремої думки члена комісії, проведення оцінювання без участі ГРД);
 - завершити процедуру кваліфікаційного оцінювання.
- *Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті процедур притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності:*
- встановити механізми забезпечення послідовності, передбачуваності та сталості дисциплінарної практики;
 - нормативно врегулювати черговість розгляду дисциплінарних скарг для запобігання уникненню відповідальності суддями за спливом строків давності;
 - запровадити електронну систему, яка б дозволила відстежувати етапи розгляду дисциплінарної скарги;
 - розширити можливості оскарження рішень, ухвалених в межах дисциплінарних процедур; закріпити на законодавчому рівні право особи, яка подала дисциплінарну скаргу, оскаржити рішення дисциплінарної палати за результатами розгляду дисциплінарної справи до ВРП;
 - визначити в законі неможливість звільнення судді у відставку у випадку якщо на розгляді ВРП перебувають дисциплінарні скарги щодо нього.

1.3. Реорганізація системи судів

Індикатори успішності:

1. Система місцевих та апеляційних судів забезпечує ефективний доступ до правосуддя для населення відповідних територіальних громад та є економічно обгрунтованою;

2. В судовій системі ефективно функціонують спеціалізовані суди для розгляду окремих категорій справ, які мають велике суспільне значення.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- переглянути мережу місцевих судів з урахуванням існуючого рівня навантаження, економічної обґрунтованості та проведеної адміністративно-територіальної реформи;
- ліквідувати Верховний Суд України як юридичну особу, визначити порядок кваліфікаційного оцінювання та переведення суддів, які залишаються в штаті цього суду;
- провести аналіз доцільності створення та потенційної юрисдикції Вищого суду з питань інтелектуальної власності;
- з урахуванням поточного та перспективного навантаження збільшити чисельність суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду;
- створити окрему антикорупційну палату у складі Касаційного кримінального суду Верховного Суду, добір суддів до якої здійснити за правилами відбору суддів Вищого антикорупційного суду із залученням міжнародних експертів. Антикорупційна палата здійснюватиме касаційний перегляд рішень, ухвалених Вищим антикорупційним судом;
- створити вищий спеціалізований суд з розгляду адміністративних справ, до юрисдикції якого віднести розгляд адміністративних справ загальнодержавного значення. Добір суддів здійснити за процедурою аналогічною до добору суддів Вищого антикорупційного суду - на конкурсних засадах із залученням Громадської ради міжнародних експертів;
- запровадити суд присяжних для розгляду окремих категорій кримінальних проваджень, в якому незалежні присяжні вирішуватимуть питання щодо винуватості особи.

1.4. Альтернативні/позасудові методи вирішення спорів

Індикатори успішності:

1. Понад 70% громадян та представників бізнесу обізнані про способи позасудового вирішення спорів;
2. Функціонує розгалужена мережа альтернативних методів вирішення спорів (ADR), яка користується довірою громадян та бізнесу та забезпечує ефективне врегулювання спорів;
3. Існуючі механізми позасудового вирішення спорів істотно зменшують навантаження на судову систему.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- затвердити стратегію підвищення рівня обізнаності громадян та бізнесу щодо позасудових методів вирішення спорів;
- створити на офіційному веб-порталі «Судова влада України» окремий розділ щодо ADR;
- розробити алгоритм інформування осіб, які звертаються до суду та учасників судового спору про можливості та перспективи ADR (в т.ч. з використанням функціоналу сервісу «Електронний суд»);
- розширити пільги щодо судових витрат задля заохочення використання ADR;
- розробити концепцію поетапного впровадження інституту виборних мирових суддів, які функціонуватимуть у територіальних громадах та здійснюватимуть розгляд цивільних,

адміністративних, кримінальних та справ про адміністративні правопорушення незначної складності;

- вдосконалити досудові процедури адміністративного оскарження;
- встановити обов'язкове досудове врегулювання для окремих категорій спорів з використанням медіації, адміністративного оскарження чи інших форм ADR;
- проводити регулярні моніторингові дослідження (включаючи соціологічні) щодо стану використання ADR; запровадити процедури збору статистичних даних щодо використання ADR.

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті розвитку інституту медіації:

- розробити план дії з імплементації положень Закону України «Про медіацію», який передбачатиме проведення широкої інформаційної кампанії серед населення щодо переваг її використання;
- розширити можливості забезпечення доступу до медіації центрами надання безоплатної правової допомоги;
- забезпечити розвиток присудової медіації, зокрема, удосконалити процедуру врегулювання спору за участю судді. Проводити регулярний аналіз стану використання цього інституту.

Спеціальні заходи для досягнення визначених цілей в контексті розвитку інституту арбітражу та третейського судочинства:

- запровадити змішаний суд для розгляду значних господарських спорів із залученням делегованих бізнес-організаціями присяжних (авторитетних правників);
- провести аналіз стану функціонування інституту арбітражу в Україні за результатами якого розробити комплексні законодавчі зміни для його вдосконалення та популяризації серед представників бізнесу;
- створити у м.Київ міжнародний фінансовий центр з власним міжнародним арбітражем та окремим судом, який розглядатиме всі види справ, стороною яких будуть учасники центру;
- удосконалити порядок утворення та діяльності третейських судів (підвищити вимоги до засновників, зміцнити інституційні можливості, розширити підвідомчість, встановити гарантії конфіденційності).

1.5. Інші заходи

- визначити стандарти якості роботи суду та план заходів з впровадження стандартів клієнтоорієнтованості в діяльності судів;
- забезпечити широке впровадження механізмів оцінки учасниками судового процесу та відвідувачами суду умов та роботи суду;
- провести аудит діяльності Державної судової адміністрації та підприємств, які входять до сфери її управління;
- запровадити регламенти прозорого планування і розподілу бюджетних ресурсів у судовій системі на підставі об'єктивних та чітко визначених критеріїв;

- запровадити систему моніторингу роботи правосуддя, яка включатиме в себе оперативний збір та автоматизований аналіз статистичних даних, організацію та проведення соціологічних досліджень, опитувань користувачів судових послуг та професійних юристів.

1.6. Адвокатура

Індикатори успішності:

1. Адвокатура є професійною, доброчесною, незалежною інституцією в системі правосуддя, яка забезпечує надання професійної правової допомоги високої якості;
2. Адвокати широко залучені до діяльності органів адвокатського самоврядування, які функціонують на засадах колегіальності, незалежності та гласності;
3. Встановлені законодавчі гарантії адвокатської діяльності забезпечують адвокатам повноцінну можливість здійснювати свою професійну діяльність;
4. Кадрові процедури в адвокатурі (допуск до професії, притягнення до відповідальності) унеможливають здійснення адвокатської діяльності особами, які не відповідають критеріям професійності та доброчесності.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- децентралізувати систему адвокатського самоврядування, передбачити можливість створення альтернативних професійних організацій адвокатів (крім Національної асоціації адвокатів України);
- передбачити широке залучення адвокатів до діяльності органів самоврядування, в т.ч. шляхом використання цифрових технологій для забезпечення голосування на з'їздах; запровадити механізм безпосереднього обрання членів ВРП шляхом дистанційного електронного голосування, в якому беруть участь усі адвокати;
- посилити гарантії адвокатської діяльності, зокрема, рівень захисту адвокатської таємниці; забезпечити дієвість та невідворотність відповідальності за втручання у здійснення адвокатської діяльності;
- розширити можливості доступу адвокатів до державних реєстрів та баз даних під час здійснення адвокатської діяльності;
- вдосконалити процедуру притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності шляхом конкретизації підстав, збільшення строку давності притягнення до відповідальності, запровадження механізмів забезпечення послідовності, передбачуваності та сталості дисциплінарної практики;
- забезпечити ведення публічного реєстру дисциплінарної практики;
- вдосконалити механізм допуск до професії адвоката, зокрема, посилити вимоги до осіб, які виявили намір стати адвокатами, забезпечити прозорість проведення іспитів;
- скасувати будь-які платежі за звернення з скаргою щодо неналежної поведінки адвоката.

1.7. Прокуратура

Індикатори успішності:

1. Прокуратура є незалежним та ефективним органом у системі правосуддя, який здійснює нагляд за досудовим розслідуванням і державне обвинувачення в суді;

2. Порядок призначення та звільнення Генерального прокурора деполітизований.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- деполітизувати адміністративну посаду Генерального прокурора – із збереженням політичного порядку призначення Парламентом ввести обов’язковий конкурс на посаду, що передусь цьому рішенню. Удосконалити порядок звільнення Генерального прокурора за професійним критерієм;
- запровадити реальну участь прокурорів у формуванні та діяльності органів самоврядування, зокрема, шляхом запровадження дистанційного голосування під час вирішення питань на всеукраїнській конференції прокурорів (в т.ч. при обранні членів ВРП);
- відслідковувати дієвість механізмів захисту процесуальної незалежності прокурора, вдосконалюючи їх за потреби;
- удосконалити механізм дисциплінарного провадження щодо прокурорів, зокрема забезпечити ефективне право заявників на оскарження до суду рішень Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів;
- привести законодавство про прокуратуру у відповідність до нових положень Конституції України від 2 червня 2016 року (визначити зміст функцій прокуратури, наприклад «процесуального керівництва», «публічного обвинувачення» тощо);
- завершити переатестацію прокурорів;
- запровадити систему регулярного оцінювання якості роботи прокурорів за визначеними критеріями.

1.8. Правнича освіта

Індикатори успішності:

1. В правничих школах створено добросовісне середовище, усі учасники освітнього процесу дотримуються високих стандартів добросовісності;
2. Система та структура підготовки правників в правничих школах забезпечує високу якість вищої юридичної освіти;
3. Мережа правничих шкіл є оптимальною та збалансованою.

Загальні заходи для досягнення визначених цілей:

- запровадити Єдиний державний кваліфікаційний іспит для випускників правничих шкіл, забезпечити розробку якісних завдань для ЄДКІ, створити належні умови для повноцінного проведення ЄДКІ;
- переглянути кваліфікаційні вимоги до посад, де законодавчо вимагається наявність вищої юридичної освіти на предмет обґрунтованості та належності до правничих професій;
- модернізувати мережу правничих шкіл, припинити підготовку правників в закладах освіти, в яких повноцінно не забезпечується академічна свобода та свобода досліджень, зокрема в закладах зі специфічними умовами навчання;
- змінити структуру підготовки правників: припинити підготовку за освітньо-професійним ступенем фахового молодшого бакалавра та освітнім ступенем молодшого бакалавра, запровадити наскрізну магістратуру;

- припинити підготовку юристів за заочною формою здобуття освіти;
- встановити обґрунтовані вимоги доступу до вищої юридичної освіти, запровадити інструменти відбору на навчання у правничі школи мотивованих та здатних до навчання осіб;
- забезпечити функціонування ефективних внутрішніх систем забезпечення якості в правничих школах, включаючи систему забезпечення академічної доброчесності;
- оновити зміст освітніх програм підготовки правників, посилити вивчення права ЄС, предметів євроінтеграційного циклу та іноземних мов, зокрема офіційних мов Ради Європи.

II. Функціональні аспекти правосуддя

2.1. Процесуальне законодавство

- вдосконалити інститут зразкової справи;
- запровадити додаткові процесуальні фільтри для обмеження юрисдикції Верховного Суду, задля зменшення навантаження на суд та перетворення його виключно на «суд права», який займається розглядом справ, які мають велике суспільне чи правове значення;
- переглянути розміри та методичку розрахунку ставок судового збору для окремих категорій справ задля мінімізації перешкод для доступу до правосуддя;
- запровадити механізм перегляду вироків щодо осіб, засуджених до довічного позбавлення волі або позбавлення волі на строк понад 10 років;
- розширити випадки використання письмового провадження та одноособового розгляду справ в судах різних інстанцій;
- дебюрократизувати процес розгляду справи в суді шляхом зменшення формалізованості процедур, спрощення їх в тій частині, де це не погіршує гарантії судового захисту;
- передбачити право суду оголосити в судовому засіданні лише вступну та резолютивну частину та навести основні мотиви рішення;
- запровадити інститут скарги на порушення розумних строків розгляду справи у суді;
- вдосконалити механізм запобігання зловживанням учасниками судових справ своїми процесуальними правами.

2.2. Діджиталізація правосуддя

- надати суддям безпосередній доступ до необхідних для потреб правосуддя інформаційних та довідкових систем (реєстрів), держателем яких є державні органи або органи місцевого самоврядування;
- забезпечити можливість (технічну та нормативну) розгляду окремих категорій справ онлайн незалежно від місцезнаходження сторін і суду;
- провести повну цифровізацію процесів документообігу у судах та інших органах системи правосуддя, запустити Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, забезпечити популяризацію використання електронних сервісів серед осіб, які мають намір звернутися до суду або справи яких перебувають на розгляді;

- забезпечити централізоване, захищене зберігання матеріалів судових справ та інших документів суду в «хмарних» сервісах, враховуючи створення окремої захищеної інфраструктури для зберігання резервних копій документів;
- передбачити широке впровадження сучасних цифрових технологій, зокрема, штучного інтелекту для сприяння врегулювання спору сторонами, пошуку релевантної судової практики, підготовки проектів процесуальних документів та судових рішень.